

ETIK, ANSVAR OCH FÖRDELNINGSPRINCIPER I BRANDSKYDD

Rapport för Brandforskprojektet 203-081

Nyckelord: etik, ansvar, förväntningar, räddningstjänst, prioritering

Per Sandin

Misse Wester

INLEDNING

Föreliggande rapport rör det Brandforsk-finansierade projektet nr 203-081 "Etik, ansvar och fördelningsprinciper i brandskydd". Projektet har bedrivits vid Avdelningen för filosofi, KTH. I projektet har arbetat forskarna fil. dr Per Sandin och fil. dr Misse Wester. Projektet inleddes hösten 2008 och slutrapporterades i september 2010.

BAKGRUND

För snart ett kvartssekel sedan publicerades en rapport från ett Brandforskfinansierat projekt med titeln "Lokalisering av brandstationer" (Östlin, Hultenberger och Storklitt, 1986). Rapportens sammanfattning har den förtröstansfulla rubriken "Läget för brandstationer kan enkelt optimeras!" I inledningen betonas att (dåtidens) "lokaliseringsval måste träffas på ofullständiga grunder" och att avsaknaden av värdesatta konsekvenser gör att diskussionen "riskerar att bli argumentfattig".

Hur man optimerar givet ett visst mål är en praktisk fråga. Men vilket själva målet ska vara är en normativ fråga. Normativa frågor behöver också diskuteras.

Ett exempel är de diskussioner som förts om fördelning av medicinska resurser i händelse av en pandemi. Ska vissa grupper få medicin före andra? Och varför? En vanlig ståndpunkt är att medicinerna bör fördelas så att så många liv som möjligt räddas. Därför, menar man, ska vissa nyckelgrupper i samhället prioriteras. Bland dem märks sjukvårdspersonal, som kan hjälpa andra. En annan uppfattning är att speciellt ömmande fall bör ges prioritet. Det är till exempel möjligt att argumentera för att barn ska ha förtur, även om det skulle innebära att det totala antalet drabbade blir högre än det annars skulle ha varit. En ytterligare ståndpunkt är att mediciner bör lottas ut, eftersom ett lotteri är i någon mening rättvist.¹

En grundlig litteratursökning ger vid handen att diskussionen av etiska frågor om brandskydd och brandbekämpning i allmänhet och principer för resurs- och ansvarsfördelning i synnerhet relativt sett är mycket sparsam, även internationellt. Däremot finns en omfattande diskussion, bland både praktiker och teoretiker, om några närliggande områden. De främsta exemplen är medicinsk etik och folkhälsoetik (Bradley & Burls, red., 2000; Anand m.fl., red., 2004; Melin 2007). Två aktuella exempel från svensk horisont rör fördelnings- och prioriteringsprinciper för hälso- och sjukvård i allmänhet (Riksrevisionen, 2004) samt för vacciner och virushämmande mediciner i händelse av en influensapandemi (Socialstyrelsen, 2007, s. 19f).

RÄTTVISA OCH FÖRDELNING

UTFALLSRÄTTVISA OCH PROCEDURRÄTTVISA

Alla är överens om att rättvisa är någonting bra, men det råder däremot ingen enighet om vad rättvisa rent substantiellt innebär. Innebär rättvisa att nyttigheter bör fördelas efter behov,

¹ Se Peterson (2008), Childress (2003).

förtjänst, eller delas ut lika till alla? Ibland räknas rättvisa rent av till de fundamentalt omstridda begreppen (eng. "essentially contested concepts").

Man kan dock skilja på några olika typer av rättvisa. En rör rättvisa straff (retributiv rättvisa). Denna undersökning handlar dock främst om distributiv rättvisa, eller *fördelningsrättvisa*. Den handlar om huruvida en viss fördelning av resurser är rättvis eller inte.

Ett sätt att närma sig detta problem är att studera hur en viss typ av distribution av knappa resurser kan rättfärdigas. Denna diskussion rör olika principer för rättvisa. Till exempel kan man argumentera för att det är rättvisast om resurserna är jämnt fördelade i samhället (egalitarism) eller om det är rättvisare att någon särskilt ömmande grupp får proportionellt mer av resurserna (prioritarism). En annan typ av rättvisa är procedurrättvisa. Den handlar om vilka procedurer som är rättvisa, snarare än om utfallet är rättvist. En möjlig uppfattning är exempelvis att ett beslut är rättvist om det fattats genom majoritetsbeslut där alla medverkande haft insyn i och relevant kunskap om faktorer som påverkar beslutet.

I föreliggande undersökning ligger fokus främst på rättvis principer. Vi tar beslutsprocessen mer eller mindre "för given".

ANSVAR

Termen *ansvar*, så som den används i säkerhetsrelaterade kontexter, har flera olika delvis överlappande betydelser.² Några kan illustreras av följande exempel:

1. Vem är ansvarig för att huset började brinna?
2. Tjänstemannen NN ansvarar för att informera räddningsledaren.
3. Någon måste ställas till ansvar för att räddningsinsatsen inte fungerade.

I det första, vardagliga, exemplet efterfrågas närmast vem som orsakade att huset började brinna, något som kan kallas kausalansvar. I det andra exemplet har tjänstemannen NN vad som kan kallas *uppgiftsansvar*. En variant av uppgiftsansvaret är *rollansvar*. Det är den typen av ansvar som är knutet till vissa samhällliga roller. Typiska exempel är läkarrollen, polisrollen och brandmansrollen. Dock är inte bara yrkesroller förknippade med rollansvar, utan även till exempel rollen som medborgare eller rent av medmänniska. I det tredje exemplet söks någon att klandra eller lägga skulden på. Detta kallas *skuldansvar*. Att vara skuldansvarig för något innebär att det är legitimt att klandra en för det man är ansvarig för. Ibland talar man om att utkräva ansvar, vilket brukar innebära att den ansvariga på något sätt får bära följderna av det inträffade. Skuldansvar och kausalansvar är båda bakåtblickande i tiden, medan uppgiftsansvar är framåtblickande.³ I vardagslag skiljer man inte alltid mellan de olika tolkningarna av termen *ansvar*. Detta beror på att de ofta sammanfaller. Det är i regel när någon har försummat sitt uppgiftsansvar som frågan om skuldansvar blir aktuell.

² Ett antal relevanta uppsatser återfinns i Paul, Miller och Paul, red. (1999).

³ Jfr diskussionen i Goodin (1985, kap. 5).

Ansvarsbegreppet förekommer både i juridiska sammanhang (*formellt* ansvar) och i politisk-etiska sammanhang (*generellt* ansvar). I det föreslagna projektet ligger fokus på ansvar i den generella meningen. Det finns två skäl till detta: 1) Generellt ansvar tänks ofta ligga till grund för formellt ansvar. Dessa resonemang kan därför i förlängningen tillämpas även i diskussioner om formellt ansvar. 2) Formellt och generellt ansvar står ibland i konflikt. Detta resulterar ibland i reaktioner hos allmänheten, till exempel när inget formellt ansvar utkrävs för en inträffad skada, trots att det finns en utbredd uppfattning om att, till exempel, en viss befattningshavare borde ställas till ansvar.

En viktig fråga är *vem* eller *vad* kan som bära ansvar. En diskussion gäller huruvida det kan finnas *kollektivt* ansvar, och i förlängningen om företag, myndigheter och liknande sammanslutningar kan ha ett ansvar som inte kan reduceras till enskilda personers ansvar. (Att företag och myndigheter kan vara juridiskt ansvariga är inte omtvistat.) Har till exempel Oljebolaget BP ett moraliskt ansvar för miljökonsekvenser som går utöver verkets enskilda anställdas ansvar?

Åtskilliga arbeten behandlar även grunderna för individuellt ansvar kontra samhälleligt ansvar för människors hälsa (Axtell Thompson, 2005; Denier, 2005; Waller, 2005). Dessa resonemang torde vara relevanta också för brandskydd, men sådana tillämpningar är alltså sällsynta.

SYFTE

Syftet med det föreliggande projektet är att identifiera etiska principer för prioritering, resurs- och ansvarsfördelning som är relevanta i brandskyddssammanhang, samt empiriskt undersöka olika aktörers inställning till dessa principer.

Till skillnad från många besläktade områden, framför allt sjuk- och hälsovård, är specifika, nedskrivna etiska riktlinjer för brandrelaterade frågor relativt sällsynta. Den vetenskapliga diskussionen är också av begränsad omfattning. Detta är en brist, mot bakgrund av de stora ekonomiska och mänskliga värden som står på spel och det förtroende som förknippas med räddningstjänsten. Samtidigt råder en osäkerhet om vilka förväntningar allmänhet och fastighetsägare har på räddningstjänstens förmåga vid brand, hur dessa förhåller sig till den faktiska förmågan. Detta har konsekvenser för synen på fördelning av ansvar mellan olika aktörer (enskilda individer, fastighetsägare, myndigheter, räddningstjänst m.m.).

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

Projektet inleddes med en genomgång av befintlig litteratur om etik och brand.⁴ Denna utfördes delvis under den del av projekttiden som Per Sandin vistades som gästforskare vid Centre for Applied Philosophy and Public Ethics (CAPPE), Canberra, Australien. Misse Wester vistades också under en del av projektets löptid som gästforskare vid Disaster Research Center i Delaware, Maryland, USA. (Bådas vistelser stöddes finansiellt av Krisberedskapsmyndigheten.) Under hösten 2009 genomfördes projektets empiriska del (enkät). Denna presenteras mer utförligt nedan.

⁴ Se Sandin (2009) för relevanta referenser.

REFERENSGRUPP

Till projektet knöts en referensgrupp i vilken ingick Anders Axelsson, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap; Erik Hedlund, Räddningstjänsten Sundsvall-Timrå; Per-Erik Johansson, Brandforsk; Richard Nilsson, Fire Safety Design AB; Michael Strömgren, Boverket, samt Jennie Werner, Räddningstjänsten Storgöteborg. (Jennie Werner avslutade sin anställning vid Räddningstjänsten Storgöteborg under projekttiden och deltog därefter som adjungerad i referensgruppen.) Gruppen sammanträdde vid tre tillfällen under projekttiden (januari 2009, maj 2009 och februari 2010).

PRESENTATION OCH DISKUSSION AV PRELIMINÄRA RESULTAT

Preliminära resultat av undersökningen har presenterats på kurserna Olycks- och krishantering, brandingenjörsutbildning, Lunds tekniska högskola (november 2009) samt Risk Reduction and Preparedness, Master of Disaster Management, Köpenhamns universitet (mars 2010).

Resultaten har också presenterats vid ett seminarium vid Storstockholms Brandförsvär (mars 2010). Utvalda delar presenterades även för Ånge kommunledning i samband med en utbildning inom krishantering på initiativ av Erik Hedlund (mars 2010).

Delar av resultaten har också presenterats på seminarium vid Eindhovens tekniska universitet (april 2010) och vid den årliga konferensen för Society for Applied Philosophy i Oxford (juli 2010).

EMPIRISK DEL

Det finns en omfattande empirisk litteratur om människors uppfattningar i ansvars- och etikfrågor som är i relevanta avseenden liknande denna. Ett exempel på en kvalitativ undersökning (intervjuer) av Broqvist och Garpenby (2007).

För denna undersökning utvecklades en enkät för att undersöka relevanta frågeställningar. Delar av enkäten, främst med avseende på erfarenhet av och inställning till brand och ansvar, inspirerades av en enkät som användes i en undersökning utförd av räddningstjänsten i Sundsvall-Timrå, maj 2008. Enkäten omfattade totalt 54 frågor; nio var bakgrundsfrågor om den svarande; tre angående uttryckningstider; sex frågor om erfarenhet av brand och förebyggande arbete; 26 frågor om attityder och åsikter kring ansvar och fördelningsfrågor; tre frågor om förväntningar på räddningstjänsten; sex etiska frågeställningar och slutligen en rangordning av fördelningsprinciper. Enkäten utarbetades av projektets forskare. Synpunkter inhämtades även från referensgruppen.

Undersökningen utfördes i samarbete med Sifo International. Enkäten distribuerades elektroniskt till en riksrepresentativ web-panel under november 2009. Totalt inkom 819 svar.

Strukturen för denna redovisning är som följer: först presenteras resultaten från alla svarande, följt av en redovisning av skillnader för vissa frågor mellan män och kvinnor. Kriterierna för att välja ut vilka frågor att redovisa separat på detta sätt är de som bedöms vara intressanta för visa om det finns skillnader i de förväntningar som finns på räddningstjänsten och vilken erfarenhet som finns av brand.

BAKGRUNDSINFORMATION

Fördelningen av de svarande var på följande sätt:

Kön	Procent (%) av alla svarande
Män	50,7
Kvinnor	49,3
Ålder	
18 eller yngre	0,5
19-25	5,1
26-45	37,6
46-65	47,6
68 eller över	9,2
Civilstånd	
Gift/sammanboende utan barn	35,5
Gift/sammanboende med barn	36,6
Ensamstående (inkl. änka/änkling)	27,9

Åldern på de hemmavarande barnen hade följande fördelning:

Barnens åldrar	%
Under 7	22,7
7 till 16	36,4
17 eller äldre	22,4
Nej, inga barn hemma	34,3

Av de svarande hade ca 10 % utlandsfödda föräldrar och då denna grupp är relativt liten gjordes inga analyser med avseende på denna variabel.

De svarande bodde, var utbildade och arbetade enligt följande:

Boendeform	%
Hysesrätt	25
Bostadsrätt	16,6
Radhus/Kedjehus	10,9
Fristående villa tätbebyggt	39,1
Fristående villa glesbebyggt	11
Boendeort	
Storstad	26,5
Större stad	23,2
Mellanstor stad	22
Glesbygd	28,3

Utbildning	%
Grund- eller folkskola	7,7
Yrkesskola	2,8
2-årigt gymnasium	17,2
3-årigt gymnasium	16,1
Tekniskt gymnasium	7,9
Universitet eller högskola, max 2,5 år	15,4
Universitet eller högskola, 3 år eller mer	32,8

Sysselsättning	%
Förvärvsarbetare	64,5
Egen företagare	8,2
Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	0,6
Arbetslös	3,1
Ålderspensionär	14,9
Förtidspensionär	4,5
Studerande	4,3

En generell observation av bakgrundsmaterialet är att de respondenter som bor ensamma, oftare bor i lägenhet i ett storstadsområde.

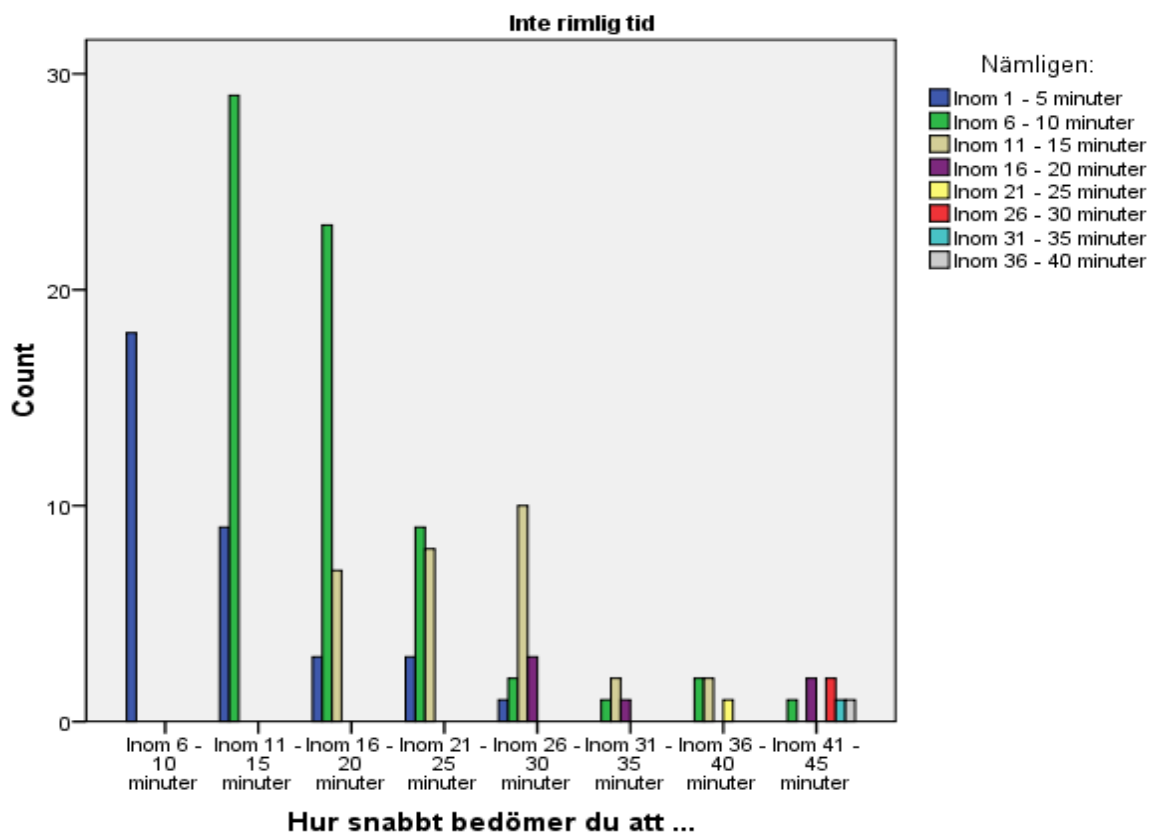
FÖRVÄNTNINGAR PÅ UTRYCKNINGSTID

De svarande ombads ange vilken utryckningstid de trodde räddningstjänsten skulle ha vid en brand i hemmet. Tabellen nedan visar resultaten.

Utryckningstid	%
Inom 1-5 minuter	11,7
Inom 6-10 minuter	37,1
Inom 11-15 minuter	25,5
Inom 16-20 minuter	14,5
Inom 21-25 minuter	4,9
Inom 26 -30 minuter	3,7
Inom 31-35 minuter	0,9
Inom 36-40 minuter	0,9
Inom 41-45 minuter	0,9

Värt att notera kan vara att utryckningstiden på mellan 6-10 minuter är den mest förväntade, följt av 11 till 15 minuter. En majoritet av de svarande, ca 83 %, anser att denna utryckningstid är rimlig.

De som *inte* anser att denna tid är rimlig och vilken uttryckningstid de anser rimlig presenteras i figuren nedan.

Färgschemat högst upp till höger anger inom vilken tid man anser att räddningstjänsten ska vara på plats och x-axeln visar vilken utryckningstid man tror att räddningstjänsten har. Som kan observeras verkar det förekomma en förväntan att räddningstjänstens utryckningstid bör minskas med ca fem minuter.

I undersökningen ställdes också frågor om hur pass rimlig man ansåg att utryckningstiden till olika byggnader på olika platser var. Dessa frågor ställdes för att undersöka hur förväntningarna varierade mellan både objekt och plats.

Brand i villa i storstadsförort	
Inom 1-5 minuter	13,1
Inom 6-10 minuter	49,3
Inom 11-15 minuter	25,8
Inom 16-20 minuter	8,9
Inom 21-25 minuter	2,2
Inom 26 -30 minuter	0,6
Inom 31-35 minuter	0,1

Brand i avsides belägen gård	
Inom 1-5 minuter	0,6
Inom 6-10 minuter	6,5
Inom 11-15 minuter	20,5
Inom 16-20 minuter	26,9
Inom 21-25 minuter	17,5
Inom 26 -30 minuter	15,1
Inom 31-35 minuter	5,3
Inom 36-40 minuter	2,7
Inom 41-45 minuter	5

Brand i tio våningshus i storstadsförort	
Inom 1-5 minuter	22,6
Inom 6-10 minuter	50,3
Inom 11-15 minuter	19
Inom 16-20 minuter	5,4
Inom 21-25 minuter	2,1
Inom 26 -30 minuter	0,2
Inom 31-35 minuter	0
Inom 36-40 minuter	0,2
Inom 41-45 minuter	0

Brand i två våningshus i storstadsförort	
Inom 1-5 minuter	18,4
Inom 6-10 minuter	51,3
Inom 11-15 minuter	22
Inom 16-20 minuter	5,9
Inom 21-25 minuter	1,8
Inom 26 -30 minuter	0,5
Inom 31-35 minuter	0,1

Brand i köpcentrum i ett industriområde	
Inom 1-5 minuter	18,9
Inom 6-10 minuter	42
Inom 11-15 minuter	25,3
Inom 16-20 minuter	9,5
Inom 21-25 minuter	2,2
Inom 26 -30 minuter	1,5
Inom 31-35 minuter	0,6

Brand i ett trevåningshus i centrum av en storstad	
Inom 1-5 minuter	32,4
Inom 6-10 minuter	48,7
Inom 11-15 minuter	14,2
Inom 16-20 minuter	4
Inom 21-25 minuter	0,4
Inom 26 -30 minuter	0
Inom 31-35 minuter	0,4

Här kan konstateras att förväntningarna varierar i relation till objektets plats: i en stad förväntas räddningstjänsten vara på plats inom kortare tid än om en brand utbryter på en mer isolerad plats. I storstadsområde är den mest förväntade utryckningstiden mellan 6 och 10 minuter, medan tiden förväntas vara längre om objektet är beläget i glesbygd. Det kan också vara intressant att notera att utryckningstiden för storstadsobjekt är den samma, oavsett om det rör ett tre- eller tio-våningshus.

När det gäller erfarenhet av brand, ser resultaten ut på följande sätt där procent av svarande anges:

Erfarenhet av brand...	i bostaden	på arbetsplatsen	på annan plats
Ja, även om branden inte orsakade någon större skada	15,5	20,6	24,7
Ja, det var en brand som orsakade stor skada	5,7	4,9	9,4
Nej, jag har aldrig varit med om en brand	78,8	74,5	65,9

Majoriteten av de svarande uppger att de inte har varit med om en brand. Om man har varit med om att släcka en brand, har man gjort det med följande hjälpmedel:

Släcka brand	%
Med vatten	22,3
Med brandfilt	16,8
Med handeldsläckare	21
Annat sätt	7,9
Har aldrig släckt en brand	53,2

Andra sätt kan vara att man stampat ut elden, använt lövruskor eller salt. En fullständig redovisning för de öppna svaren finns i appendix 1.

När det gäller förebyggande åtgärder de svarande har gjort kan man se att de svarande i stor utsträckning – 97,4 % – har skaffat brandsläckare, brandfilt eller brandvarnare.

ANSVAR OCH FÖRVÄNTNINGAR

Totalt 26 påståenden presenterades där de svarande ombads ange i vilken utsträckning de höll med eller inte, mätt på en 5-gradig skala. I denna skala representerar värdet 1 inställningen ”instämmer inte alls” och 5 ”instämmer helt”, vilket gör att dessa frågor redovisas med medelvärden istället för procent. Denna skala tolkas så att ett lågt värde visar att de svarande inte håller med, medan ett högt värde visar att man instämmer i påståendet. Ett medelvärde kring 3 kan tolkas som att de svarande vare sig håller med eller inte – en form av obestämd uppfattning till påståendet. Resultaten redovisas under tre underrubriker: Förväntningar och fördelning; Samhällets ansvar och Individens ansvar.

Förväntningar och fördelning	Medelvärde
Jag förväntar mig att räddningstjänsten i första hand räddar liv	4,78
Jag förväntar mig att räddningstjänsten förhindrar spridning av elden till närliggande hus, snarare än att rädda egendom	4,28
Det är räddningstjänstens ansvar att minimera skada på personlig egendom vid en brand i lika stor utsträckning som att rädda liv	2,19
Räddningstjänsten bör arbeta hårdare för att förhindra anlagda bränder	2,95
Räddningstjänstens resurser bör fördelas så att alla människor har samma möjligheter att få hjälp av räddningstjänsten.	3,66
Räddningstjänsten bör bara skydda människor, inte ekonomiska värden som till exempel byggnader	2,58
Räddningstjänstens resurser och andra brandskyddsresurser bör fördelas så att så många liv som möjligt räddas, även om det skulle innebära att vissa individer blir helt utan hjälp	2,82
Räddningstjänstens resurser bör fördelas så att det totala ekonomiska värdet på det man kan rädda blir så stort som möjligt	3,02
Räddningstjänsten bör bekostas av privata medel, till exempel via försäkringar	1,68
Räddningstjänsten bör endast bekostas av skattemedel	4

Här kan man observera att de svarande anser att räddningstjänstens första prioritet är att rädda liv, följt av att begränsa eldens framfart men inte att skydda egendom i lika stor utsträckning. Man ser också att alla individer har rätt till hjälp och att verksamheten ska bekostas av samhället.

Samhällets ansvar	Medelvärde
Det är orättvist att människor i glesbygd behöver vänta längre på räddningstjänsten än vad tätortsbor behöver.	3
Brandsläckare bör vara subventionerade för de som bor långt från en brandstation	4
Det är acceptabelt att vissa människor bor så avlägset att de inte har möjlighet att få hjälp av räddningstjänsten inom en rimlig tid.	3,1
Om man bor i tätort i ett hyreshus som är så högt att brandkårens stegar inte når upp, har man som hyresgäst själv ett extra stort ansvar att ordna brandskydd	2,52
De som bor i områden med hög brottslighet och vandalism måste ha förståelse för att räddningstjänsten inte kommer till undsättning	2,21
Vi bör förbättra räddningstjänstens möjligheter att nå fram till bränder i glesbygd, även om det innebär att möjligheterna att få hjälp försämras för de som bor i tätort	2,72
Brandsläckare borde vara gratis för alla och bekostas av staten	2,99

Här kan noteras att de svarande ser att de som bor i glesbygd inte rimligtvis kan få samma hjälp som de som bor i tätort, men att dessa personer – och inte gemene man – bör få hjälp med att bekosta brandsläckare. Dock är det i mindre utsträckning den enskilda individens – om man bor i tätort – ansvar att själv försäkra sig om brandskydd då räddningstjänstens resurser inte är tillräckliga. Förväntningarna på att räddningstjänsten ska rycka ut till oroliga områden är höga.

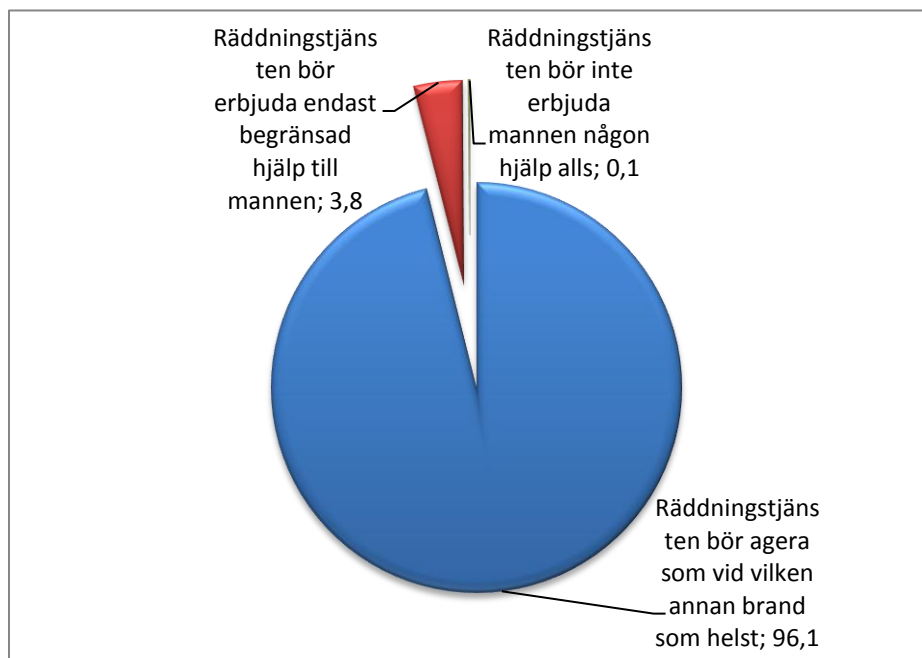
Individens ansvar	Medelvärde
Jag tänker ofta på brandsäkerheten i vardagen	2,95
Jag har själv vidtagit säkerhetsåtgärder för att undvika brand	3,9
Det är mitt personliga ansvar att se till att det finns en fungerande brandvarnare i bostaden	4,82
Det är mitt personliga ansvar att se till att det finns utrustning för släckning av brand i min bostad	4,3
Det är min skyldighet att varna vid kännedom av risk för brand	4,67
Det är mitt ansvar att släcka mindre bränder som upptäcks	4,44
Man måste alltid först och främst lita till räddningstjänsten om det börjar brinna	2,66
Samhället bör satsa mer resurser på brandförebyggande åtgärder på offentliga platser än på privata bostäder	3,07
Den anställda har störst ansvar för att förebygga bränder på sin arbetsplats, inte arbetsgivaren	2,01

De svarande anser att man själv har ansvar att förebygga brand och hjälpa till om man råkar ut för något. Däremot är de svarande inte speciellt bekymrade för brandsäkerhet i vardagen.

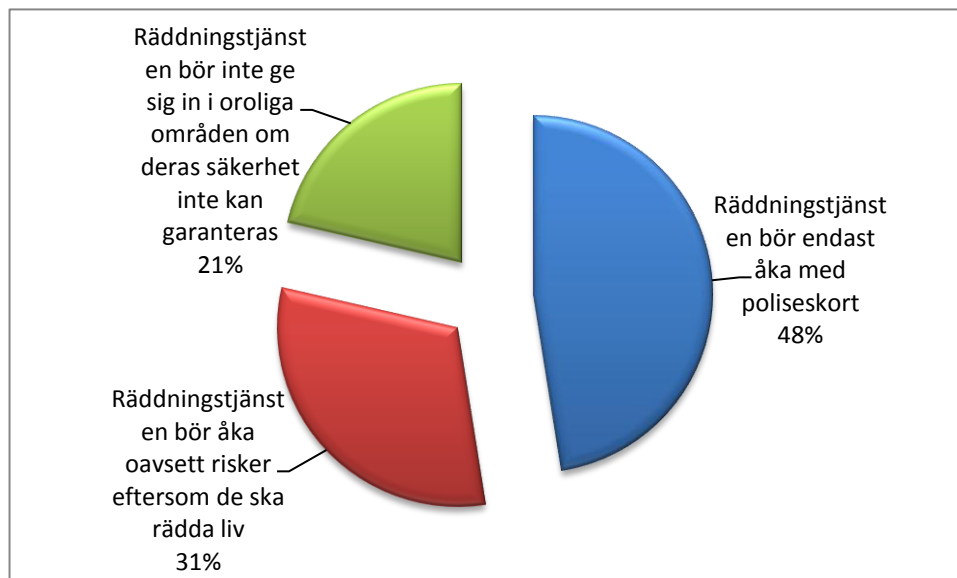
ETISKA DILEMMAN

Totalt innehöll enkäten nio dilemman de svarade skulle ta ställning till. De första tre presenteras nedan.

En man har genom grov oaktsamhet satt sitt hus i brand, hur bör räddningstjänsten agera?

Hur anser du räddningstjänsten bör agera när det gäller utryckningar till bränder i områden där det finns risk att brandmän utsätts för våld av boende i området?

När det gäller anlagda bränder, hur bör räddningstjänsten agera?

Som framgår finns en mycket stark majoritet för att behandla anlagda bränder eller bränder orsakade genom oaksamhet som alla andra bränder. När det gäller huruvida räddningstjänsten ska åka in i områden där de riskerar att utsättas för våld anser knappt hälften att räddningstjänsten endast bör åka med poliseskort medan ungefär en femtedel menar att räddningstjänsten inte alls bör åka om inte säkerheten kan garanteras. 31% anser att räddningstjänsten bör åka oavsett risker. Det kan noteras att enkäten genomfördes hösten 2009, i kölvattnet av att våld mot brandmän i vissa områden uppmärksammats i media.

Ytterligare sex dilemman presenterades, där de svarande ombads välja ett alternativ i ett uttalat hypotetiskt, fiktivt scenario. Det grundläggande problemet var att respondenterna skulle föreställa sig att det pågick två bränder samtidigt, där två olika grupper riskerade att brinna inne. Utöver de två identifierade grupperna angavs att inga andra människor skulle komma till skada. Här skulle de ange hur de ansåg att räddningstjänsten skulle agera.

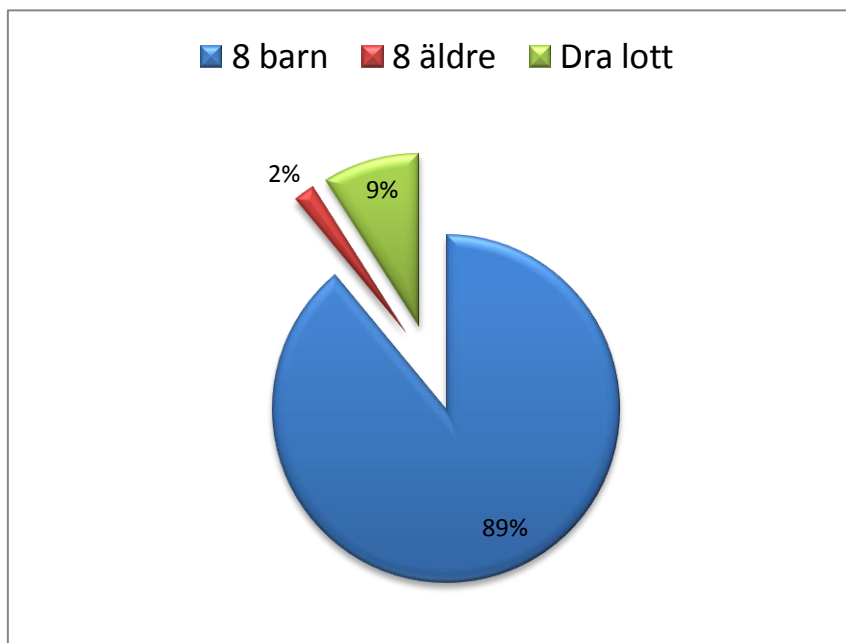
Det fanns tre svarsalternativ: välja att bekämpa brand A, brand B eller dra lott och låta slumpen avgöra. För de olika situationerna fanns två olika alternativ, formulerade för att vara förenliga med olika etiska principer som förfäktats i den främst teoretiska etiklitteraturen kring *triage*, alltså prioritering och sortering, främst i nödsituationer.⁵ Det gäller framför allt principen om att rädda största antalet (Saving the Greatest Number, SGN). SGN säger att man bör föredra att rädda ett större antal liv framför ett mindre antal, givet att det inte finns några relevanta skillnader mellan de individer som befinner sig i fara. Vissa kommentatorer har föreslagit att SGN är orättvis och att man

⁵ Litteraturen om triage är omfattande. Ett klassiskt och fortfarande aktuellt verk är Winslow (1982). Se även, t.ex Baker och Strosberg (1992) och Childress (2003).

i stället bör använda sig av någon form av lotteriförfarande för att säkerställa att varje individ har en lika stor chans till räddning som övriga individer.⁶

Alternativen och de identifierade grupperna anges inför varje dilemma. I anslutning till dilemmana diskuteras också kortfattat några av de normativa argument som förts fram i debatten.

Dilemma 1: En brand på ett daghem med åtta barn och en brand på ett äldreboende med åtta äldre

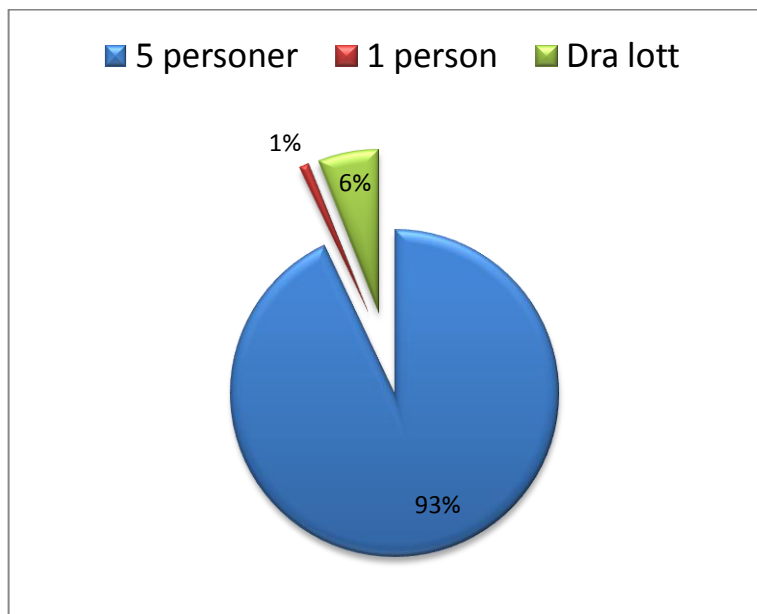

I detta dilemma föredrog en stor majoritet att barnen räddas. Detta kan vara förenligt med flera olika principer. En princip kan vara att man bör maximera antalet räddade livsår (vilket kan förväntas vara större om man räddar barnen). En annan princip kan vara baserad på det s.k. fair innings-argumentet (Harris 1985; Williams 1999). Enligt detta har envar rätt till ett rimligt långt levnadslopp – men om man avlider när detta har passerats kan man inte anses ha berövats något som rättmätligen är ens eget (även om man givetvis kan ha en stark preferens för att fortsätta leva). Om man däremot avlider tidigare har man, enligt Harris' metafor så att säga "fått för lite växel tillbaka". Det framgår inte av materialet om någon av dessa principer spelat roll för de svarande. Man kan dock konstatera att den uppfattning som reflekteras av majoritetens ståndpunkt – att ge företräde för barn över äldre - förekommer även i andra sammanhang.⁷ En återspeglning av detta är den gamla idén om "kvinnor och barn först" (exempelvis i samband med skeppsbrott). Mer om detta nedan.

⁶ Taurek (1977). Några inflytelserika kommentarer har levererats av bland annat Parfit (1978) och Kamm (1985).

⁷ Se t.ex Lewis & Charny (1989).

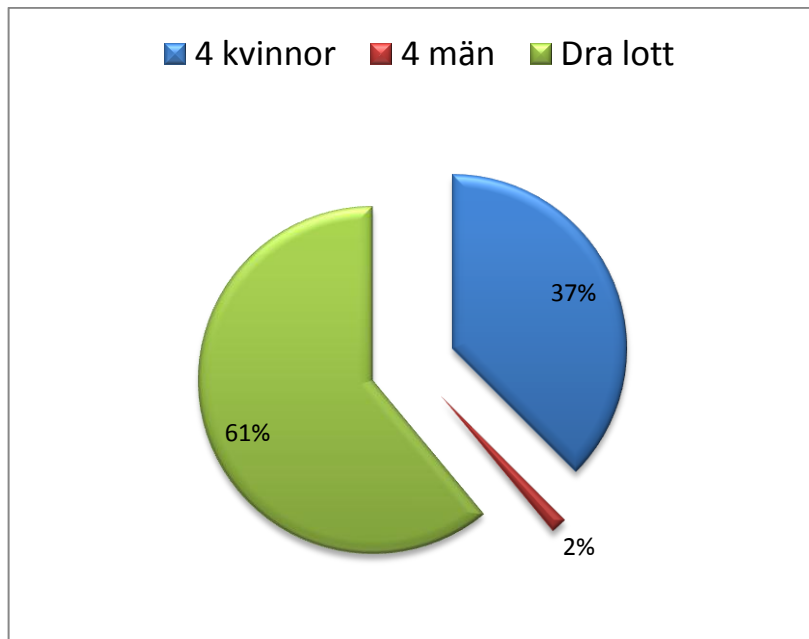
Dilemma 2: En brand i ett kontor med fem människor och en brand på ett kontor med en människa

Detta dilemma är tänkt att studera vilket stöd de svarande har för principen om att, under i övrigt lika omständigheter rädda största antal (SGN).⁸ Dilemmat är en variant av det som brukar kallas "The Number Problem" (Taurek 1977). Den enda skillnaden mellan de båda fiktiva grupperna är antalet individer som ingår i dem. Det förefaller finnas ett starkt stöd för SGN, men det bör noteras att det ingalunda är hundra procentigt. (Att SGN är intuitivt tilltalande även för räddningstjänstpersonal framgår av flera informella samtal vi fört när resultaten diskuterats.) Det kan naturligtvis inte uteslutas att någon annan princip än SGN ligger bakom åtminstone vissa individers ställningstaganden. Exempelvis kan det faktum att endast en person tänks befinna sig helt ensam i rummet och därmed möjligen vara alldeles extra utsatt kunna påverka bedömningen.

⁸ Se också Sandin (kommande).

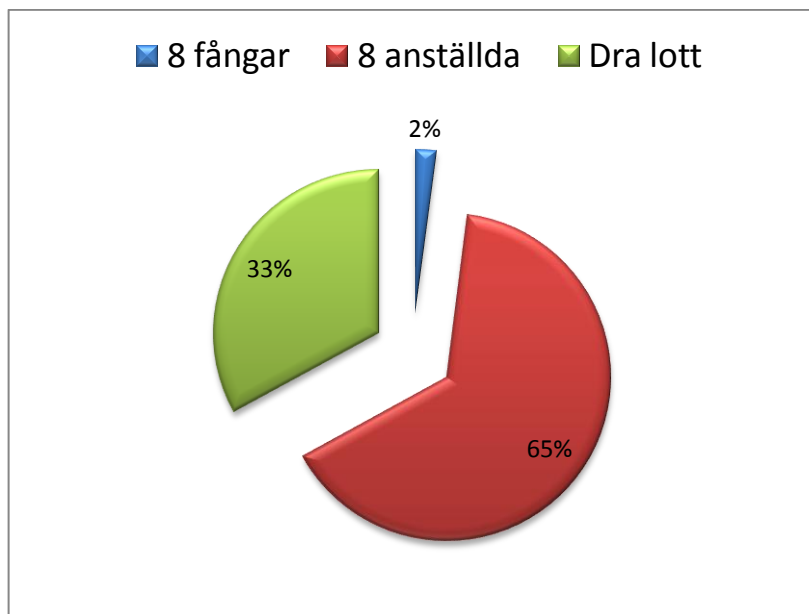
Dilemma 3: En brand i ett utrymme med fyra kvinnor och en brand i ett utrymme med fyra män

I detta dilemma ställs män mot kvinnor. Här förordar en majoritet lotteriansatsen. Intressant är dock att notera att så många som 37% av de svarande anser att kvinnorna bör prioriteras, medan närmast ingen anser att männen bör prioriteras i detta fall. Möjligen återspeglas i detta den andra delen av den välkända idén om "kvinnor och barn först".⁹

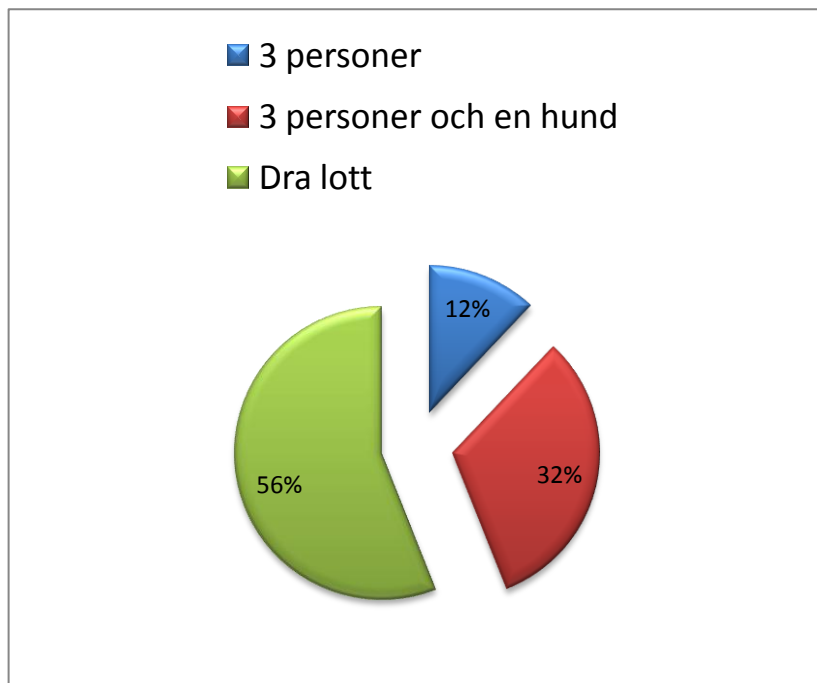
⁹ För en normativ analys av "kvinnor och barn först", se Sandin (manuskript under granskning).

Dilemma 4: En brand i ett kontor med åtta anställda och en brand i ett fängelse med åtta fångar

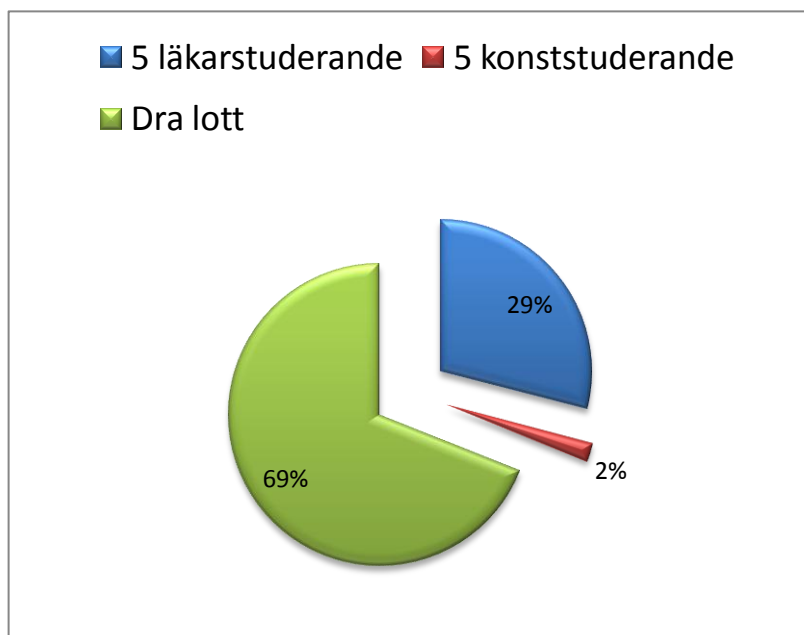
I detta dilemma ställs kontorsanställda mot fångar. En majoritet förordar att de kontorsanställda bör räddas. Endst 2% av de svarande anser att fångarna bör prioriteras. Det finns flera möjliga normativa argument som skulle kunna anföras för respektive mot de olika ståndpunkterna. Enligt vad vi kan kalla för *ansvarsargumentet* skulle fångarna själva vara ansvariga för att befinna sig i situationen och av detta skäl prioriteras ned. Men ansvarsargumentet skulle också kunna leda till rakt motsatt slutsats: eftersom fångarna har lämnats över i samhällets vård och inte rimligtvis skulle kunna befinna sig någon annanstans har de extra skydds krav. Enligt argumentet om *socialt värde* skulle vissa individer vara mer värdefulla ur samhällets perspektiv och därför prioriteras. Historiskt sett har denna princip faktiskt använts, till exempel vid prioritering av njursjuka för dialysbehandling i 1960-talets USA, en verksamhet som väckte mycket stor uppståndelse (Winslow 1982). Idag anses principen om alla människors lika värde vara en hörnsten i den medicinska etiken. Så säger till exempel den svenska Hälso- och sjukvårdslagen (1997:142 2§a) att "Vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet". Mer om detta nedan.

Dilemma 5: En brand i ett hus med tre personer och en brand i ett hus med tre personer och en hund

Många anser nog att det är ett bättre utfall om hunden också kan räddas (till exempel räddar man ju ytterligare ett liv). Men samtidigt innebär detta att personerna i gruppen utan hund blir helt utan chans att räddas. Är hundens liv värt så mycket, i detta sammanhang? Frances Kamm (2007) har argumenterat för vad hon kallar *The Principle of Irrelevant Goods*. Den innebär att vissa värdefulla ting kan vara moraliskt irrelevanta. Huruvida de är relevanta eller inte är kontextberoende. Vårt exempel är parallellt till Kamms, och majoritetens ståndpunkt i vårt exempel är förenlig med att hunden i denna kontext är ett "irrelevant good".

Dilemma 6: En brand i ett studentboende med fem konststudenter och en brand i ett studentboende med fem läkarstudenter

Det sista dilemman relaterar till frågan om socialt värde. Där ställs läkarstudenter mot konststudenter. Läraryrket anses traditionellt vara av stor nytta för samhället. Ett utilitaristiskt argument skulle till exempel kunna göra gällande att genom att rädda läkarstuderande möjliggörs att man räddar ett större antal liv totalt, vilket skulle föreskrivas av principen om att rädda största möjliga antal liv (SGN). Det kan nämnas att en sådan debatt förekom i pressen under ungefär samma tid som enkäten genomfördes. Denna debatt behandlade svininfluensan och fördelning av vaccin och eventuellt andra knappa vårdresurser (t.ex. Peterson 2009). I det här presenterade dilemman förordar majoriteten lottdragning. Majoritetens ställningstagande förefaller alltså inte vara baserat på uppfattningen att läkarstuderandes sociala värde är större än konststudenters.

Av kommentarer (se Appendix 1) framgår att många tyckte att frågor kring dilemman var osmakliga; några svarande hörde också av sig med synpunkter. Vi följde därför upp enkäten med ett förtydligande e-postmeddelande. Reaktionerna kan tolkas som att frågorna rör väsentliga värden. Frågor av denna typ är relativt ovanliga och kan därför också vara svåra att förhålla sig till. Ett ytterligare skäl är att de representerar just dilemman, i bemärkelsen situationer där samtliga alternativ har dåliga konsekvenser.

SKILLNADER MELLAN MÄN OCH KVINNOR

För ett antal frågor har skillnader mellan män och kvinnor observerats. Dessa skillnader kan vara av betydelse för förväntningar på räddningstjänsten och vilket ansvar man ser att individen har. Därför presenteras ett antal frågor som belyser detta, dock utan att ha genomgått en statistisk signifikantprövning.

När det gäller utryckningstiden för räddningstjänsten till hemmet och till olika objekt, ser man genomgående att män bedömer tiden som längre jämfört med kvinnor. Dessa skillnader kan observeras i de tre tabellerna nedan.

Utryckningstid	Män	Kvinnor
Inom 1-5 minuter	9,6	13,9
Inom 6-10 minuter	36,9	37,4
Inom 11-15 minuter	26,3	24,8
Inom 16-20 minuter	15,4	13,6
Inom 21-25 minuter	6,3	3,5
Inom 26 -30 minuter	3,9	3,5
Inom 31-35 minuter	0,2	1,5
Inom 36-40 minuter	0,5	1,2
Inom 41-45 minuter	1	0,7

Brand i villa i storstadsförort	Män	Kvinnor
Inom 1-5 minuter	7,2	19,1
Inom 6-10 minuter	50,6	48
Inom 11-15 minuter	26,5	25
Inom 16-20 minuter	11,6	6,2
Inom 21-25 minuter	3,1	1,2
Inom 26 -30 minuter	0,7	0,5
Inom 31-35 minuter	0,2	0

Brand i tioväningshus i storstadsförort	Män	Kvinnor
Inom 1-5 minuter	15,9	29,5
Inom 6-10 minuter	53	47,5
Inom 11-15 minuter	21,2	16,8
Inom 16-20 minuter	6,5	4,2
Inom 21-25 minuter	2,7	1,5
Inom 26 -30 minuter	0,2	0,2
Inom 31-35 minuter	0,2	0
Inom 36-40 minuter	0,2	0
Inom 41-45 minuter	0	0,2

Dessa resultat innebär att kvinnor i högre utsträckning förväntar sig att räddningstjänstens utryckningstid är kortare än vad män gör.

När det gäller vad man uppger om erfarenhet av brand kan skillnader mellan män och kvinnor observeras.

Brand brutit ut på arbetsplats	Män	Kvinnor
Ja, även om branden inte orsakade någon större skada	25,1	16,1
Ja, det var en brand som orsakade stor skada	6,5	3,2
Nej, jag har aldrig varit med om en brand på min arbetsplats	68,4	80,7
Brand brutit ut på annan plats		
Ja, även om branden inte orsakade någon större skada	29,2	20
Ja, det var en brand som orsakade stor skada	13,5	5,2
Nej, jag har aldrig varit med om en brand på en annan plats	57,3	74,8

Släcka brand	Män	Kvinnor
Med vatten	26,7	17,8
Med brandfilt	16,1	17,6
Med handeldsläckare	26	15,8
Annat sätt	7,2	8,7
Nej	46	60,6

Män säger sig i större utsträckning ha varit med om en brand på annat ställe än i bostaden och uppger sig i högre omfattning ha släckt en eld med vatten eller handbrandsläckare. Det är oklart i vilken mån detta avspeglar verkliga skillnader i hur mycket erfarenhet män respektive kvinnor har av brand.

När det gäller prioriteringsfrågorna, kan man se skillnader mellan män och kvinnor. Kvinnor anser i högre utsträckning att slumpen ska avgöra vilken brand som ska bekämpas om räddningstjänsten tvingas välja, vilket kan ses i de två tabellerna nedan.

Prioritering (%)	Män	Kvinnor
Ett kontor med fem personer	95,4	90,1
Ett kontor med en person	3,9	8,4
Dra lott	0,7	1,5

Prioritering (%)	Män	Kvinnor
Fyra kvinnor	41,7	33,2
Fyra män	2,7	0,2
Dra lott	55,7	66,6

SLUTSATSER

Bland slutsatserna märks att de svarandes förväntningar på utryckningstider tycks vara rimliga. Inget anmärkningsvärt framkommer i materialet. Generellt anser man att alla ska ha rätt till samma hjälp och det ska vi alla vara med att bekosta. För vissa skillnader, t.ex. mellan tätort och glesbygd kan kompensation exempelvis i form av subventionerade brandsläckare vara aktuell.

Man ser vissa skillnader mellan män och kvinnor beträffande förväntningar. Kvinnor förväntar sig i högre utsträckning att räddningstjänstens utryckningstid är kortare än vad män gör. Detta kan vara av betydelse vid utbildnings- eller informationsinsatser som ämnar ändra uppfattningar eller beteende hos målgruppen.

Det personliga ansvaret för att undvika bränder, larma och agera klokt vid bränder uppfattas som stort. Reaktionerna på dilemman visar att de är förenliga med flera olika etiska principer. Tydligast är stödet för principen om att under i övrigt lika omständigheter rädda ett större antal individer (SGN) samt att prioritera barn före gamla. Det bör också noteras att många uppfattade dilemmafrågorna som osmakliga eller dumma.

En generell observation är att diskussioner kring prioriteringsfrågor i brandskyddssammanhang ännu är i sin linda, och resultaten från denna undersökning är givetvis inte utan vidare generaliserbara. Mer forskning och diskussion behövs därför.

REFERENSER

- Anand, S, Peter, F & Sen, A. (red.). 2004. *Public health, ethics, and equity*. Oxford: Oxford University Press.
- Axtell Thompson L.M. 2005. Consumer directed health care: Ethical limits to choice and responsibility. *Journal of Medicine and Philosophy* 30(2), 207-226.
- Baker Robert & Strosberg, Martin. 1992, Triage and Equality: An Historical Reassessment of Utilitarian Analyses of Triage, *Kennedy Institute of Ethics Journal* 2(2), 1992, 103-123.
- Bradley, P & Burls, A. (red.). 2000. *Ethics in Public and Community Health*. London: Routledge.
- Broqvist, Mari och Garpenby, Peter. 2007. *Rättvisan finns i betraktarens öga – röster från medborgare om rättvisa i vården*. Linköping: Prioriteringscentrum, Rapport 2007:6.
- Childress, James F. 2003 Triage in Response to a Bioterrorist Attack. Jonathan D. Moreno (ed.), *In the Wake of Terror: Medicine and Morality in a Time of Crisis*. Cambridge, Mass., and London: MIT Press, 2003, 78-93.
- Denier, Y. 2005. On personal responsibility and the human right to healthcare. *Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics* 14(2), 224-243.
- Goodin, R.E. 1985. *Protecting the Vulnerable: A Reanalysis of Our Social Responsibilities*. Chicago och London: University of Chicago Press.
- Harris, J. 1985. *The Value of Life*. London: Routledge & Kegan Paul
- Kamm, F.M. 1985. Equal treatment and equal chances. *Philosophy and Public Affairs* 14, 177-194.
- Kamm, F.M. 2007. *Intricate Ethics: Rights, Responsibilities, and Permissible Harm*. Oxford: Oxford University Press.
- Lewis P.A. & Charny, M. 1989. Which of two individuals do you treat when only their ages are different and you can't treat both? *Journal of Medical Ethics* 15(1), 28-32.
- Melin, A. 2007. *Etiska riktlinjer och principer för prioriteringar inom hälso- och sjukvård – en internationell översikt*. Linköping: Prioriteringscentrum, Rapport 2007:3.
- Parfit, D. 1978. Innumerate ethics. *Philosophy and Public Affairs* 7, 285-301
- Paul, E.F., Miller, F. D. & Paul, J. (red.). 1999. *Responsibility*. Cambridge University Press.
- Peterson, M. 2008. The moral importance of selecting people randomly. *Bioethics* 22:321-327
- Peterson, M. 2009. Politikerna borde skämmas för sitt egoistiska beteende. *Svenska Dagbladet* 2009-11-07.
- Riksrevisionen. 2004. *Riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvård*. RiR 3004:9.

Sandin, P. 2009. Firefighting ethics: Principalism for burning issues. *Ethical Perspectives* 16(2), 225-251.

Sandin, P. Kommande. Preparation, response, numbers, and fairness. *Review Journal of Political Philosophy*.

Sandin, P. Manuskript under granskning. Women and children first.

Socialstyrelsen. 2007. *Beredskapsplanering för en pandemisk influensa: Nationella insatser*. (Rev. Februari 2007). www.socialstyrelsen.se

Taurek, J.M. 1977. Should the numbers count? *Philosophy and Public Affairs* 6, 293-316.

Waller, B.N. 2005 Responsibility and health. *Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics* 14(2), 177-188.

Williams, A. 1999. Inequalities in health and intergenerational equity. *Ethical Theory and Moral Practice* 2, 47-55.

Winslow G.R. 1982. *Triage and Justice*. University of California Press, Berkeley, CA

Östlin, J, Hultenberger P & Storklitt, A. 1986. *Lokalisering av brandstationer med hänsyn till räddningstjänsttopografi*. Stockholm: Brandforsk RTJ-3.

APPENDIX 1 – ÖPPNA SVARSALTERNATIV

Här redovisas de öppna svar som funnits i enkäten. Webbenkätens tillät högst 255 tecken i detta fält. Svaren återges oredigerade.

Annat sätt att släcka eld (fråga 16)

allt ovanstående men bara på en brandövning

Bara på övning med filt el. släckare

bara vid övning. då med brandfilt och handbrandsläckare

begränsad gräsbrand. släckte med jacka

Brabn i en bil, fick snabbt tag på person med handbrandsläckare

brand i ett stekbord, släckte med salt

brandövning

Brandövning via arbetsgivare

Brandövningar på arbetsplatsen

Cevilförsvarsövning

Det började brinna i en papplåda med ved och tidningar hos min 90-åriga mor. Jag lyfte ut lådan.

Det ingick i utbildningen vid min militärtjänstgöring.

Enbart vid brandövning

Endast övning

Fast bara på övning.

Försökt att hjälpa till att göra brandgata i samband med en skogsbran
1959

Genom att trampa på elden som var en skogsbrand

Genom brandövning i egenskap av att vara brandombud på min
arbetsplats

Genom kurs i Heta arbeten

Genom utbildning med brandsläckare
gräsbrand mha kvistar

gräsbrand, med granruskor o trasmattor

Handdukar över en fritös som startades tom av personal som var trött
och jag var på besök. Jag hörde ett misstänkt ljud och kontrollerade.

Slängde över stora handdukar och allt vart lungt igen.

Har gått brandutbildning på jobbet och då fick vi släcka både med
handbrandsläckare och brandfilt

Har tränat med brandfilt på docka på jobbet

Hörde brandlarm i mitt höghus där jag bor och starkt os Gick ut i trappen
och upp,ringde på. en man i en totalt osig lägenhet,han sa att elden var
släckt som den överheetade oljan i kastrullen orsakat. Han hade bränt
sig illa på en hand och fot. Jag fåga

i brandövning

ja jag hade praktik på karlstads brandkår så jag var med och bidrog med
det lilla jag kunde göra.

Jag jobbar på räddningstjänsten...

Jag praoade på en brandstation och fick prova att släcka bränder på de
flesta sätt.

Jag är rökdykare på jobbet/båt

Kväva elden med foten / stampa

Kväva en brinnande stekpanna med lock.

Kvävde den. Frågan är dock om den var stor not att räknas (ärmen på
morgonrocken när jag var liten)

Kvävde elden med en matta

lock på stekpanna

Lövruska vid gräsbrand

med ett lock

Med kolsyta

Med olika handsläckare i övningssyfte på jobbet.

med skum

På brand övning har jag släckt med handbrandsläckare

På hemväg från jobbet cyklade jag och en kollega genom ett litet skogsområde i Halmstad. Där hade något orsakat en liten brand i gräs och som spred sig mot skogsområdet. Vi fick tag på granruskor och kunde då släcka elden innan brandkår kom till platsen

Skogsbrand

Skogsbrand - med trädruskor - och så småningom vatten

Skogsbrand. Röja skog/buskar för att stoppa spridning.

skum men vet inte vad det heter. Typ handbrandsläckare kanske

Skum, Kolsyra,

slå med täta grenar...

slå på elden

Slängde ut föremålet som brann.

slängde ut kastrullen som bran på spisen

Slängt ut ett mindre bord med brinnande bordskiva, där ett levande ljus vält, genom ett fönster.

som borgar brandman

Som deltidsbrandman på orten där jag bor. Samt som brandbefäl på den interna brandstyrkan på min arbetsplats

Som räddningsman på en militär flygflottilj

Som övning i Kvinnliga Bilkåren, fler gånger alla sätt

Som övning med alla tre alternativen

Trampat

UNDER BRANDÖVNING

Upptäckt brand och larmat och åkt fram till platsen men har ej kunnat göra något!

Vi bar ut det som brann

Via brandutbildning på jobbet

Vid arbete hos Sandvik Stålverk erhöles skolning och övning i släckning med: Vatten, Kolsyra, Pulver och Brandfilt m.m.

Övat hos Räddningstjänsten i Svedala. Där släckte vi en brand i en bilmotor

Övriga kommentarer

1. Frågorna rörande "två bränder" var ledande. Svaren kan knappast ge ett oobjektiv resultat av undersökningen 2. I sista frågan, där man skulle rangordna, var det inte möjligt att ange VIKTIGAST, NÄST VIKTIGAST ... 3. Den som formulerade

Alla människor har rätt till en fungerande räddningstjänst

Alla människor har samma värde. Byggnader och ekonomi kommer alltid i andra hand. Säger inte att det sistnämnda är oviktigt, men liv är viktigast. I områden där risk för våld mot personalen förekommer, bör alla myndigheter ta ansvar och jobba för allas sä

Alla människor ska ha samma rätt att bli räddade i den möjligaste mån. Men ibland måste prioriteringar göras. Alla människor har ett eget ansvar för sina liv.

Alla äldreboenden och skolor samt inrättningar där människor inte är kapabla att lämna lokalen själva skall utrustas med sprintler för person skydd, Jag trodde inte att vi byggde i nutid byggnader utan sprintler i sådana lokaler. Detta bör bli en lagstiftning

Alla är skyldiga att lära sig brandskydd

Anlagda bränder i våra "mångkulturella" områden skall räddningstjänsten inte bry sig om.

Anser att frågorna om prioritering var ganska otäcka. Alla måste kunna få hjälp med större resurser till brandförsvaret och räddningstjänst, även de som bor i glesbygd. Brandförsvaret måste helt enkelt byggas ut så det täcker så mycket som möjligt.

Att alla lägenheter och hus har brandvarnare, det skall vara lag på det.

Bara: himla roliga och tankvärda frågor. Man får verkligen tänka efter.

billiga brandsläckare samt info om inköpsställen med prisexempel.

Borde vara obligatoriskt krav med brandvarnare och brandsläckare i alla hem och lokaler där människor vistas. Sotare kan kolla det vid sotning och kontroll av filter ventilationssystem. Rabatt på Villa-/hemförsäkring om man har det samt lägre ersättning e

Brandförsvare gör en bra insats fast dom oftast har för liten resus. Det är inte bara bränder utan även vid övriga olycker som dom behövs vid.

Brandmännen behöver ju som tur är inte dra lott om vart de ska åka, det finn hjälp att få från andra brandstationer...men alla människor har ett värde och bör föröka räddas.

Brandskydd och räddningstjänst ska det läggas mycket pengar på. Säkerhet är en viktig bit och jag tycker att satsningarna från Stat o kommun borde ökas på detta.

Brandskydd, brandövningar är oerhört viktigt både i skolor och på arbetsplatser. Man behöver öva praktiskt, flera gånger.

brandvarnare burde vara grattis och brandsläckaare billigare att köpa.

De frågorna som handlade om att välja mellan olika bränder är naturligtvis helt orimliga. Om det bara finns en brandbil måste väl svaret bli: köp en brandbil till! Inte dra lott! Samhället måste väl rimligen hjälpa alla som behöver hjälp eller så får alla

De olika dilemman tidigare i enkäten förmår jag mig inte att ta ställning till. Jag fegar därför och väljer dra lott för samtliga. Det borde vara obligatoriskt att installera både brandvarnare och brandsläckare i nybyggda bostäder, samt att det även bord

De sista frågorna om prioritering går inte att besvara, situationerna som beskrivs kommer aldrig att inträffa. Underlaget för beslut är bättre än vad som beskrivs. Rättvisa finns inte så att vilja barn/äldre, män/kvinnor, eller tätort landsbygd med era h

delen "räddningstjänstens resurser" ville jag helst inte svara på, för det var de mest idiotiska frågor jag läst. Alla människor oavsett vem eller vilka vi är så har vi rätt att bli behandlade lika

Det borde vara lag på att man har brandsläckare speciellt viktigt om man bor i hyreshus, kedjehus och radhus. I stället för all skräpreklam som är på tv bör man se hur man släcker en liten brand själv och hur man gör lung- och hjärträddning.

Det bör vara en återkommande kontroll av brandvarnare i hyreshus och på kontor, minst en gång varannat år. Man bör också aktivt försöka få människor att iförskaffa brandsläckare, kanske till och med att hyresvärderna bör förse de boende med dessa.

Det där med att dra lott var hemskt svårt att svara på. Alla människor, gamla eller unga ska ha hjälp. Det måste finnas att tillgå resurser så ALLA kan få hjälp. Hemskt svårt att svara på.

Det finns flera (bla. etiska) aspekter som inte kommer fram i denna enkät som jag anser är mycket viktiga så som; om det finns fara för en brandmans liv finns det all anledning att låta en anlagd brand brinna ner, om det finns större samhällsliga ekonomi

Det var svårt med valen av vilka som ska räddas vid brand alla människor är ju lika värda...

Det är viktigt att man genomgår någon form av brandutbildning - då blir man mer trygg och vågar släcka själv.

Dom sista frågorna var dom dumaste jag svarat på någon gång. Räddningstjänsten skall få så mycket resurser som det behövs för att kunna hjälpa ALLA! Dom politiker som röstar för nerdragna resurser till räddningstjänsten bör sättas på en lista så att dom

Dom är bra! Behandlar folk bättre än sjukvården.

En aning dumma prioriteringsfrågor, fungerar det verkligen så i verkligheten, att man singlar slant??

en brandmans säkerhet måste alltid gå först, han skall hoppningsvis rädda många fler under sin yrkesbana. Den kunskap och erfarenhet han har skall räcka många år.

En central myndighet för räddningstjänsten vore önskvärt - som samordnar alla barndkärer, kanske även ambulanser. Eftersom det hanteras på olika sätt idag finns det stora killnader i hur man agerar mellan olika delar av landet.

en eloge till alla brandmän/räddningstjänst

En mycket viktig fråga, det är fel trend som är på väg. Synen på räddningstjänstens insatser är för kortsiktiga.

Era scenarier är absurda och fullständigt spekulativa. Varför studera människors attityder när ni vill veta deras åsikter? Åsikter och attityder är två olika saker. Smaklösa frågor!!

Ett antal frågor på slutet av undersökningen var egentligen omöjliga att svara på när det gäller prioriteringen! Jag vill ha mer bakgrund än vad som framkom av frågeställningen!

Ett grundläggande krav måste vara att alla ska ha genomgått utbildning, för att rädda liv och och kunna larma och kunna släcka brand!

Fastägare ska sätta in brandvarnare sprinklier i källare o trapphus

Fler helikoptrar för räddning och vattenbegjutning Mer EU samarbete i dessa frågor

Frågor som i princip är omöjliga att svara på och man får hoppas att inte räddningstjänsten ställs inför uppgiften att välja vem man skall rädda.

Frågorna där man skulle välja ett av två alternativ, då det bara fanns en brandbil att tillgå är inte realistiska. Även om bara en bil finns just där dras i dessa lägen alltid larm hos närmaste räddningstjänst.

fungerar ganska bra idag,behövs flera poliser.

genom att utbilda och informera på arbetsplatser, skolor, idrottsföreningar, kyrkor osv kan främst de förebyggande men också de akuta insatserna från allmänheten öka..

Har en detidsbrandkår här i samhället som gjort mycket jobb både vid bränder o trafikolyckor Efter larm kommer brandmännen skyndsamt hemifrån och kör iväg med brandbilen ca 6 minuter efter att första larmet gått. De har snabbt kunnat vara på plats på bo

Har man valt att bo avlägset har man också valt "sämre service", vad det än gäller.

Har synpunkter på vissa frågor i denna undersökning, människovärde är lika även om man är man/kvinna, Barn/Vuxen, fängslad eller /fri. Räddningstjänsten ska inte behöva värdera liv utan ha resurser att rädda alla.

Har via arbetet fått brandutbildning via räddningstjänsten. Något jag anser att alla arbetsgivare borde ha skyldighet att erbjuda sina anställda.

Helt idiotiskt att ställa frågor om man ska dra lott, men vär ändå det närmaste svar jag kunde ge. Jag antar att det varje vecka inom polis, ambulans och brandkår det uppstår prioriteringar om vem man ska välja först. Jag utgår att man inte skiljer ut män

helt ofattbart att brandmän möts av stenkastning

Information och förebyggande arbete på skolor, förskolor och äldreboende.

Informera om nyttan med brandvarnare och brandsläckare. Låt brandmän besöka villaägare och lägenhetsinnehavare (utöver arbetsplatser mm). Låt försäkringsbolag eller andra intressenter vara med och finansiera verksamheten. Låt huvudansvaret åvila kommunern

Ja det är mycket viktigt att alla har fullt utrustat brandskydd. Med det menar jag som privatpersoner i hus och lägenheter med installerade brandvarnare med bra batterier, och vara försiktiga med levande ljus.

Jag anser att flera hyresvärdar ska lägga mer energi på att informera sina hyresgäster om deras skyldighet till att ska ett skäligt brandskydd. I dagens läge anser alla som hyr nngor lägenhet lokal m.m att det är ägarens skyldighet att brandskyddet skall

Jag blir djupt upprörd av att räddningstjänsten blir angripen under sina insatser för att rädda liv och egendom

Jag bor granne med brandstationen vilket känns oerhört tryggt. Ändå har jag skaffat brandsläckare och givetvis brandvarnare. Jag vet att brandkåren utbildar skolbarn. Mera sånt!!!

Jag fick mycket information om brandsäkerhet och hur man släcker bränder när jag var ung, men har inte fått den kunskapen uppfräschad på många år. Fler utbildningar även för de äldre skolbarnen (universitetsstudenter t.ex.) och anställda skulle nog vara b

Jag gillade inte de etiska frågorna med alternativ dra lott. Jag hoppas att det aldrig kommer att vara aktuellt. Oddsens att två bränder händer samtidigt med de förutsättningarna borde vara noll. Om räddningstjänsten först får ett larm att en lada på lande

Jag hade utbildning för att släcka med brandsläckare. Trots detta glömde jag att dra bort säkerhetssprinten. En kompis såg detta och skrek ta bort sprinten. Paniken kan göra att man inte handlar på rätt sätt när det gäller.

Jag har själv provat på hur det är att vara brandman och jag tycker att som brandman kan man informera mycket men det är allmänhetens jobb att förebygga bränder, för en liten brandvarnare kan rädda många liv.

Jag har stort förtroende för Sveriges räddningstjänst, men är orolig över dess förmåga att prestera vid stora påfrestningar för samhället (ex. terrorism, sabotage, omfattande naturkatastrofer).

Jag hoppas att det aldrig behöver bli så att man måste dra lott om vem som ska räddas!!!!

Jag hoppas innerligt att vi inte hamnar i situationer där det bara finns en brandbil och två eldhärdar, samhället måste se till att resurser finns för att täcka ev. vardagskatastrofer

Jag tycker absolut att det ska finnas kameror på brandbilarna som åker på larm i oroliga områden (rosengård i Malmö).

Jag tycker att brandskydd till privathem borde vara gratis. Inte bara en ynka brandvarnare utan även brandsläckare, brandfilt o s v. Och hyres/bostadsbolag borde definitivt få mer utbildning i detta ämne!

Jag tycker att flera frågor är dumma. Vissa saker skall man inte jämföra. Jag vill inte vara med i flera undersökningar.

krav på brandsläckare i eller i anslutning till alla hem borde finnas

liv är lika mycket värda oavsett rang

Lottdragning är egentligen inget bra alternativ.

Man kan alltid hoppas att de slipper välja efter dessa alternativ, jag blev gråtfärdig för att behöva välja. Vi behöver en väl fungerande räddningstjänst och jag tror att vi har det, kan alltid förbättras. Men det vet de själva.

Man menar kanske inte "dra lott" utan mera att det är omöjligt att välja i en situation som i exemplen. Det finns antagligen nåt skäl som gör att det blir det ena eller det andra i ett sånt fall. Allmänt kan man säga att folk förväntar sig ofta väldigt

Med hänsyn till hur räddningstjänsten hanterar anlagda bränder, tycker jag att de ska hantera det som en vanlig brand och låta polisen hantera den/de som anlagt branden.

Mer brandövningar på arbetsplatser framför allt på större. I bostadsområden borde det nån gång per år hålla möte för alla angåendebrandsäkerheten och hur man bör göra vid brand.

Mer information i TV, reklam etc. om brandsläckare och hur de ska användas. Kampanjer för att öka användandet av brandvarnare. Även i skolor måste undervisning om brandskydd påbörjas. Tävlingar (uppsats- tecknings-) där vinsterna är brandvarnare är ett för

Mer information och åter information. Brandmän borde komma till bostadsrättsföreningar, hyreshus, varuhus, villaområden, kontor, industri, skolor mm mm och informera och öva. När jag gick på KomVux hade vi en övning där gångar och klassrum fylldes av rök.

Mer resurser till räddningstjänsten

mer 'öppet-hus-dagar' på brandstationer mer info till barn och ungdomar mer info till allmänheten via tv, radio

Min uppfattning är att Människor är i allmänhet mycket dåliga på att ha hemförsäkring & ta eget ansvar vid anskaffning av ex brandvarnare.

Mycket intressanta sanvetsfrågor om att rädda liv, men att rädda vilka personer med olika yrken är väl som att skilja mella pest eller kolera vad ger det i statistiken. MVH.

mycket mer utbildning om brand behövs

Mycket otrevliga frågor om prioriteringen. De är svårt att värdera människoliv

Måtte ingen behöva ta beslut om vilken grupp som ska räddas; män eller kvinnor, vuxna eller barn...

Man ska inte leka Gud!

Måtte man aldrig behöva göra de valen som var i exemplen tidigare...

Mäniskoliv är viktigast

När man bor avsides får man faktisk tänka lite extra på sin egen säkerhet. Helt naturligt att de inte har samma rimlighet att nå hit i tid för att rädda "allt"

när städer växer borde det finnas 2 brandstationer, så dom hinner att nå dom flesta lite bättre inom en tidsram dom har på sig att ta sig till en olycka/brand. det borde minska antal dödsfall/skador. kan ju vara en bra ide man ska aldrig tumma på säkerhet

Nästan omöjligt att svara på värderingsfrågor som de här . Är en icke kriminell mer värd än en kriminell. Hur mycket är en hund värd?

Oavsett boende borde det vara obligatoriskt med brandvarnare i första hand.

Obligatorisk utbildning/information i grundskolan, gymnasium, arbetsplatser och fritidsinrättningar, till privatpersoner och arbetsgivare. Behöver "nötas" för att sitta. Subventionerade brandvarnare och brandsläckare till varje hushåll, det finns ju flera

Oerhört dumma värderingsfrågor/svaralternativ, hoppas att räddningstjänsten alltid åker på det larm som kommer dem först tillhanda oavsett män/kvinnor, barn/äldre, människor/hundar...

Omöjligt att svara på en del av frågorna. T.ex. kan konferensrummen ligga så, i fil, att man automatiskt tar den första dörren, män eller kvinnor, oavsett, osv.

Otroligt att sitta och svara på frågor om vilka som ska prioriteras. Det ska finnas resurser så att sådana situationer inte ska behöva uppstå.

Prioriteringsfrågorna (kvinnor, män osv) var orimliga och osmakliga för att vara ställda av Sifo.

Räddningstjänst (staten) och försäkringsbolagen borde tillsammans göra mer för att informera brandfaran. Varför inte en speciell "Brandvecka" varje år i december med information på alla TV kanaaler!? Brandssläckningsutrustning borde vara billigare och mer

Räddningstjänsten måste ha de resurser den behöver, t.ex. helikopter, stegbilar, båtar, många anställda m.m. Exemplet i frågeformuläret med endast en brandbil ska inte behöva uppstå.

Räddningstjänsten skall inte behöva rusta sig för attack från ungdomsgrupper. Det är polisens och övriga samhällets ansvar att detta avstyrs i ett tidigt skede. I övrigt tycker jag att räddningstjänsten gör ett fantastiskt bra och viktigt arbete. Det måst

Räddningstjänsten skall prioritera människor och sedan egendom. Människor i alla åldrar, kön och socila ställningar är lika viktiga. Om man bor på fel ställe skall inte spela roll utan det är behovet som skall avgöra.

Räddningstjänsten bör göra flera oanmälda brandsyn i flerfamiljsbostäder.

Samma principer bör gälla för brandskyddet som för andra livshotande situationer ssom tex bilolyckor, samhällsolyckor mfl.

Satsa på effektivast möjliga personal och utrustning utan könkvoteringar eller politisk anpasslighet
sitter i rullstol, vet inte vem som hjälper mig om det börjar brinna. kan inte ta mig ut själv.

Tycker att det borde ingå i skolundervisningen till viss del och att staten kunde subventionera brandskyddsmedel....och ha betydligt fler kontroller och göra stick kontroller ..starta en specialgrupp som utreder sånt.

Tycker att förhindrande av akut räddningstjänst genom t ex våld mot räddningstjänstens personal ska straffas med höga skadestånd och fängelse. De ska stå för hela kostnaden för det som förstörts samt skadestånd till drabbade i området.

Tycker att man ska hela tiden som en process informera samhället om brand skydd i reklam bla. och för dom som vill ge brand utbildning och informera om hur fort en brand (i tid)sprider sig. Man kan aldrig informera för mycket om det.

Tycker inte att det är en god idé att det ska avgöras via lottdragning vilka som ska räddas. Får hoppas att det inte går till så i IRL. Tillräckliga resurser bör väl helst finnas, även om jag inser att

det är svårt att åstadkomma.

Tycker nog inte att det är upp till allmänheten att bedöma när räddningstjänsten ska åka ut och inte (tex vid risk för våld)

Ut och informera befolkningen i kommunen t.ex om risker med elektriska prylar, sladdar och gamla apparater

utbilda dom som bo långt i från

Vad skulle vi göra utan dessa som alltid finns för oss. Önskar att människor förstod vad de ställer till med när de t.ex. kastar sten på räddningstjänsten

Vad är detta för frågor ang prioritet att rädda t.ex barn mot gamla? Skärpning!!

Varje enskild medborgare bör förebygga att oönskad brand kan uppstå.

Vi har nog en av världens bästa brandförsvaret Jag är nöjd

Vid befarade anlagda bränder eller hot mot räddningspersonal torde det vara polisens ansvar.

Viktigt att det också finns på mindre orter och samhällen! Deltidsbrandkåren har räddat många liv innan ambulans har hunnit komma till platsen!

Viktigt att räddningstjänsten aldrig viker från sina grundprinciper, alla människors liv har ett lika värde, men får aldrig heller utsätta sig eller riskera sina egna liv

vill bara säga att det inte riktigt är att bara låta slumpen avgöra vem som ska räddas om man inte kan rädda alla. Det beror ju mycket på hur omfattande branden är, hur läget är, geografiskt läge, tid, var människorna befinner sig osv.

Vissa av frågorna var mycket tvetydiga och kan tolkas på olika sätt. Man får aldrig glömma att även de som jobbar i räddningstjänsten är människor och jag anser att de har ett mycket högt värde i vårt samhälle. Så fram för fler brandmän!

Värsta moraltestet, det går för tusan inte att prioritera vissa människor framför andra...tycker jag i alla fall.

Är denna enkät ett skämt, eller - med tanke på frågorna med valen av de som "ska offras". Helt idiotiska frågor som inte går att svara på.

Öka samarbetet över kommungränser (för "särskilda" insatser och tyngre investeringar). Öka antalet mindre stationer.

Önskar att det i varje uppgång med lägenheter satt ett anslag hur man ska GÖRA VID BRAND eller att utbildade folk så alla vet hur man ska göra när det brinner i knutarna